

Apstiprināta ar
Veselības ministrijas
Datums skatāms laika zīmogā
rīkojumu Nr. 57

**Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja
vidēja termiņa darbības stratēģija
līdz 2021. gadam**

Rīga, 2020

Latvijas Republikas Veselības ministrija
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs

Saturs

IEVADS.....	3
1. Vispārīgā daļa.....	3
1.1. Muzeja darbības pilnvarojums.....	3
25.05.2017. MK rīkojums Nr.258 „ Par Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja reorganizāciju un tā struktūrvienības - filiāles "Jēkaba Pīmaņa Anatomijas muzejs" - nodošanu Rīgas Stradiņa universitātei”.....	3
1.2. Muzeja misija	3
1.3. Muzeja darbības virzieni	4
1.4. Darbības prioritātes līdz 2021. gadam	4
2. Muzeja darbības virzienu apraksts	5
2.1. Darbības virziens Nr.1: Muzeja krājuma veidošana, uzskaitē un uzturēšana.....	5
2.2. Darbības virziens Nr.2: Medicīnas un farmācijas vēstures pētīšana, par pamatu izmantojot muzeja krājumu un citus vēstures avotus	7
2.3. Darbības virziens Nr.3: Muzeja krājuma un pētniecības darba rezultātu pieejamības nodrošināšana, veidojot pastāvīgās ekspozīcijas un izstādes.....	9
2.4. Darbības virziens Nr.4: Sabiedrības izglītošana slimību profilakses, veselības aprūpes un farmācijas jomā un veselīga dzīvesveida popularizēšana	12
2.5. Darbības virziens Nr.5: Valsts starptautisko sakaru un sadarbības veicināšana veselības aprūpes jomā	14
2.6. Darbības virziens Nr.6: Muzeja darbības nodrošināšana un infrastruktūras uzturēšana.....	15
3. Muzeja iekšējās un ārējās darbības vides faktoru SVID analīze	20
4. Pārraudzība un atskaitīšanās kārtība.....	21

IEVADS

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja vidēja termiņa muzeja darbības stratēģija ir muzeja darbības plānošanas dokuments, kura mērķis ir noteikt prioritāros virzienus muzeja attīstībai, nodrošinot muzeja ilgtspējīgu un profesionālu darbību atbilstoši muzeja misijai un kultūras un veselības nozares politikām Latvijā.

Muzeja darbības stratēģija raksturo muzeja būtību un tā lomā sabiedrībā, iekšējās un ārējās vides iespējamo ietekmi uz muzeja mērķu sasniegšanu. Tajā iekļauta informācija un analīze par muzeja darbu iepriekšējā stratēģiskās plānošanas periodā, un noteiktas darbības prioritātes un reāli sasniedzamie darbības rezultāti. Izstrādāta trīs gadu periodam pieejamā finansējuma ietvaros un atbilstoši esošajam cilvēkresursu nodrošinājumam.

Muzeja darbības stratēģija balstīta uz Veselības ministrijas izstrādātās vidējās darbības stratēģijas līdz 2021.gadam izvirzītajiem mērķiem.

Muzeja darbības stratēģijas izveidei izmantoti 2014.-2018. gada rādītāji un ikgadējie vadības ziņojumi par Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja darbību.

1. Vispārīgā daļa

1.1. Muzeja darbības pilnvarojums

Muzejs dibināts 1957.gadā, tā krājuma pamatu veido profesora Paula Stradiņa 30 gadu laikā savāktā medicīnas vēstures liecību kolekcija.

Saskaņā ar nolikumu¹ Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs ir Veselības ministrijas pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras kompetencē ir saglabāt un popularizēt Latvijas un pasaules medicīnas un farmācijas vēsturi raksturojošos materiālus, izglītot sabiedrību preventīvās medicīnas jomā un piedalīties Latvijas sabiedriskās, zinātnes un kultūras dzīves norisēs.

Muzejs darbojas atbilstoši Muzeju likumam un Ministru kabineta 2006.gada 21.novembra noteikumiem Nr.956 „Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu” (turpmāk – MK noteikumi Nr.956).

Ar Ministru kabineta rīkojumu² 2017.gadā muzejs tika reorganizēts, nododot tā struktūrvienību – filiāli “Jēkaba Prīmaņa Anatomijas muzejs” – Rīgas Stradiņa universitātei.

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejam ir divas teritoriālās struktūrvienības – filiāles:

- Farmācijas muzejs Rīgā, Riharda Vāgnera ielā 13 (dibināts 1988.gadā)
- Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs Madonas novada Sarkanu pagasta „Jaundilmaņos” (dibināts 1987.gadā)

1.2. Muzeja misija

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja misija ir saglabāt, pētīt, izstādīt un popularizēt materiālās un nemateriālās liecības, kā arī ar tām saistītu informāciju par Latvijas un pasaules medicīnas vēsturi no tās pirmsākumiem līdz mūsdienām, lai veicinātu sabiedrības izglītošanu un attīstību.

¹ 27.10.2009. MK noteikumi Nr.1233 „Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja nolikums”

² 25.05.2017. MK rīkojums Nr.258 „Par Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja reorganizāciju un tā struktūrvienības - filiāles "Jēkaba Prīmaņa Anatomijas muzejs" - nodošanu Rīgas Stradiņa universitātei”

Farmācijas muzeja misija ir radīt Latvijas sabiedrībā priekšstatu par farmāciju kā medicīnas nozari tās vēsturiskajā gaitā, veidojot sabiedrībā izpratni par tās nozīmību veselīgas sabiedrības attīstībā.

Profesora Aleksandra Bieziņa muzeja misija ir Latvijas bērnu ķirurģijas pamatlīcēja profesora Aleksandra Bieziņa piemiņas saglabāšana un popularizēšana.

1.3. Muzeja darbības virzieni

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja darbības pamatvirzieni ir:

- muzeja krājuma veidošana, uzskaite un uzturēšana;
- medicīnas un farmācijas vēstures pētīšana, par pamatu izmantojot muzeja krājumu un citus vēstures avotus;
- muzeja krājuma un pētniecības darba rezultātu pieejamības nodrošināšana, veidojot pastāvīgās ekspozīcijas un izstādes;
- sabiedrības izglītošana slimību profilakses, veselības aprūpes un farmācijas jomā un veselīga dzīvesveida popularizēšana;
- valsts starptautisko sakaru un sadarbības veicināšana veselības aprūpes jomā;
- muzeja darbības nodrošināšana un infrastruktūras uzturēšana.

1.4. Darbības prioritātes līdz 2021. gadam

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā

- Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.2.4.1/16/I/001 “Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” (turpmāk – ESF projekts Nr.9.2.4.1) ietvaros paredzēto izstāžu iekārtošana un muzejpedagoģisko programmu realizēšana 2018.-2022.gadā;
- Dalība Starptautiskā medicīnas vēsturnieku kongresa sagatavošanā Rīgā 2020.gadā;
- Muzeja ekspozīciju zinātnisko koncepciju un tematisko plānu izstrāde ekspozīciju „Medicīnas pirmsākumi un tautas dziedniecība”, „Seno laiku medicīna” un „Latvijas medicīnas vēsture” atjaunošanai;
- Datu ievadīšana Nacionālajā muzeju krājuma kopkatalogā.

Farmācijas muzejā

- Ekspozīcijas „21.gadsimta medikamenti. Ražots Latvijā” pilnveidošana un modernizēšana;
- ESF projekta Nr.9.2.4.1 ietvaros paredzēto muzejpedagoģiskās programmas realizēšana 2018.-2022.gadā;

Profesora Aleksandra Bieziņa muzejā

Muzeja popularizēšana un apmeklētāju piesaiste.

2. Muzeja darbības virzienu apraksts

Stratēģijas īstenošana norisinās saskaņā ar izvirzītajām prioritātēm un mērķiem. Darbs norit plānveidīgi, pildot iestādes gada darba plānā izvirzītos uzdevumus.

Pārskata periodā (2014.-2018.gads) muzejs ir izpildījis galvenos vidēja termiņa darbības stratēģijā noteiktos uzdevumus un rezultatīvos rādītājus, kuru izpildei nebija nepieciešami papildus finanšu resursi.

Atbilstoši izvirzītajām prioritātēm ir realizēti Kārļa Barona 150 gadu un profesora Paula Stradiņa 120 gadu jubilejai veltītie pasākumi, muzejs ir aktīvi piedalījies 27. Baltijas zinātņu vēstures konferences organizēšanā 2015.gadā, ir uzsākta zinātnisko koncepciju izstrāde ekspozīciju atjaunošanai. 2018.gadā tika veiksmīgi realizēti Latvijas valsts simtgadei veltīto pasākumu projekti.

Sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitāti notiek gatavošanās darbi 47. Starptautiskajam Medicīnas vēsturnieku biedrības kongresam, kas norisināsies 2020.gada augustā. Ir izstrādāta darba un aktivitāšu programma. Finanšu līdzekļu ietvaros paredzēti arī kosmētiskie remontdarbi ekspozīciju telpās.

Ekspozīciju un izstāžu tematiskie plāni tiek veidoti atbilstoši apstiprinātajam gada darba plānam.

Farmācijas muzejā iekārtota plānotā ekspozīcija “Aptiekāra pagraba noslēpumi”, bet profesora Aleksandra Bieziņa muzejā vizuāli un saturiski atjaunota pamatekspozīcija.

Galveno plānoto muzeja darbības rādītāju izpilde – apmeklētāju skaits, novadīto ekskursiju un muzejpedagoģisko un izglītojošo programmu skaits, eksponētās izstādes un krājuma papildināšana – atbilst plānotajam.

No plānotajām prioritātēm nav izdevies veikt ekspozīcijas “21. gadsimta medikamenti. Ražots Latvijā” atjaunošanu muzeja filiālē “Farmācijas muzejs”, jo šim pasākumam neizdevās piesaistīt nepieciešamo finansējumu.

2.1. Darbības virziens Nr.1: Muzeja krājuma veidošana, uzskaitē un uzturēšana

2.1.1. Esošās situācijas apraksts

Darbs ar muzeja krājumu notiek ievērojot MK noteikumus Nr.956, atbilstoši Kultūras ministrijas metodiskajiem norādījumiem, 2010.gadā izstrādātajam iekšējam normatīvajam aktam „Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājuma veidošanas, papildināšanas, uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas kārtība”, Krājuma politikai (2018.-2022.) – dokuments, kas nosaka muzeja krājuma attīstības pamatprincipus. Muzeja krājums ir centralizēts. Atbildīga par krājuma darba kvalitātes kontroli ir Krājuma komisija.

Muzeja krājuma papildināšana notiek atbilstoši muzeja misijai un komplektēšanas plānam. Galvenais krājuma papildināšanas veids bija dāvinājumi (98% jaunieguvumu). Nozīmīgākie dāvinājumi pārskata periodā saņemti no privātpersonām. Muzeja krājums ir papildinājies ar ievērojamu ārstu – profesora Kristapa Keggi, profesora Ernesta Burtņieka, oftalmologa Jāņa Reinharda, ārsta Alfrēda Jūlija Tavera personāliju kolekcijām, Rīgas Austrumu klīniskās slimnīcas muzeja materiāliem. Dāvinājumā no profesora Paula Stradiņa ģimenes saņemti 18.-19.gadsimta dziedniecības amuleti, 18.gadsimta medicīnas grāmatas un Irēnas Stradiņas glezna. Nozīmīgākie pirkumi muzeja krājumam bija 18.gadsimta koka skulptūra – svētais mēra slimnieku aizgādņis Rohs, beļģu mākslinieces P. Poljēras zinātniskās anatomijas pamatlicēja Andreasa Vezālija galvas rekonstrukcijas vaska atlējums, 18.gs. ķirurga-bārdziņa vanderzeļļa apliecība. 2018. gadā nozīmīgākie krājuma jaunieguvumi bija 16.gadsimtā Spānijā izgatavots miezeris un slimnieku dzirdināmo krūzīšu kolekcija.

Dāvinājumā muzejs saņēmis galvenokārt Latvijas ārstu personālijas – dokumentus, fotogrāfijas, medicīniskos instrumentus un grāmatas.

Pārskata periodā muzejs iegādājās vērtīgus krājuma priekšmetus gan par valsts budžeta dotācijām, gan ar privātu ziedotāju atbalstu.

1.tabula

Krājuma papildināšana Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā 2014.-2018.gadā

Gads	Pamatkrājums	Palīgkrājums	Kopā	Pirkumi	Summa pirkumiem EUR
2014.	759	853	1 612	23	3061
2015.	762	190	952	17	2873
2016.	854	319	1 173	9	1996
2017.	765	365	1 130	8	4847
2018.	723	323	1 046	27	1144,25
Kopā	3 863	2 050	5 913	84	13 921.25

Pārskata periodā tika veiktas 3 krājuma priekšmetu esības pārbaudes un priekšmetu finansiālā novērtēšana.

2.tabula

Esības pārbauzu un priekšmetu finansiālā novērtēšana Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā 2014.-2018.gadā

Gads	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	Kopā
Veikta esības pārbaude	15 850	9 416	8 190	8 611	9 239	51 306
Finansiāli novērtēto krājuma vienību skaits	15 870	9 197	8 190	9 741	10 248	53 246

Regulāri tiek veikta muzeja priekšmetu stāvokļa apsekošana ekspozīcijās. Piecu gadu laikā konservēti un restaurēti 1 460 muzeja priekšmeti. Muzejā strādā viens papīra restaurators. Citu profilu restauratori tiek piesaistīti ar Valsts Kultūrkapitāla fonda (turpmāk-VKKF) atbalstu. Konservācija un restaurācija tiek veikta eksponējamiem krājuma priekšmetiem un krājuma priekšmetiem, kuru saglabātība ir apdraudēta.

3.tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja restaurēto un konservēto muzeja priekšmetu skaits 2014.-2018.gadā

Gads	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	Kopā
Restaurēto un konservēto muzeja priekšmetu skaits	326	207	235	231	461	1460

Krājuma saglabātību nodrošina apsardzes un ugunsdzēsības signalizācija, diennakts apsardze, automātiskā gāzes ugunsdzēsšanas sistēma krājuma glabātuvēs, lokālie ugunsdzēsības aparāti un ugunsdzēsības krānu sistēma.

Muzejā izstrādātā Civilās aizsardzības plāna ietvaros noteikti un apzīmēti ārkārtas situācijās evakuējamo I un II grupas muzeja priekšmeti.

³ Atbilstoši MK noteikumiem Nr.956

Liela izmēra priekšmetu glabāšanai līdz 2018. gada jūlijam muzejs nomāja telpas Rīgas pilsētas 1. slimnīcā, bet tā kā slimnīca nepagarināja nomas līgumu, krājuma priekšmeti tika pārvietoti uz Latvijas Universitātei piederošām telpām Rīgā, Baznīcas ielā 3. Patlaban liela izmēra priekšmetu glabāšanai muzejs nomā telpas Rīgā, Klijānu ielā 7.

2.1.2. Darbības virziena mērķis

Veidot muzeja krājumu, lai nodrošinātu medicīnas un farmācijas materiālo un nemateriālo liecību saglabāšanu nākamajām paaudzēm, veikt tā uzskaiti, papildināšanu, saglabāšanu un novērtēšanu atbilstoši MK noteikumiem Nr. 956.

2.1.3. Darbības rezultāti

4.tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja darbības rezultāti līdz 2021.gadam

Rezultatīvais rādītājs	2019.	2020.	2021.
Krājumā uzņemto priekšmetu skaits gadā	1 000	1 000	1 000
Krājuma priekšmetu skaits, kam veikta esības pārbaude	14 000	14 000	14 000
Finansiāli novērtēto krājuma vienību skaits	15 000	15 000	15 000
Restaurēto un konservēto muzeja priekšmetu skaits	200 – 250	200 –250	200-250

2.1.4. Uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Papildināt muzeja krājumu atbilstoši izstrādātajai krājuma politikai;
- Pilnveidot krājuma uzskaiti un katalogus;
- Veikt esības pārbaudes un finansiāli novērtēt muzejā glabātajai Nacionālā krājuma daļai;
- Sagatavot projektus VKKF līdzfinansējuma iegūšanai krājuma priekšmetu iegādei un restaurācijai.

Iesaistītās iestādes: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, filiāle „Farmācijas muzejs”, filiāle „Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs”, VKKF

2.2. Darbības virziens Nr.2: Medicīnas un farmācijas vēstures pētīšana, par pamatu izmantojot muzeja krājumu un citus vēstures avotus

2.2.1.Esošās situācijas apraksts

Muzeja piedāvāto pakalpojumu kvalitāti nosaka zinātniskās pētniecības darba rezultāti. Lai muzeja krājuma priekšmetus eksponētu, ir jāveic to zinātniskā izpēte. Muzeja pastāvīgo ekspozīciju un izstāžu tematiskie plāni, piedāvātās ekskursijas un muzejpedagoģiskās un izglītojošās programmas top zinātniskās pētniecības darba rezultātā. Par pētniecības darba rezultātu kvalitātes kontroli atbildīga ir muzeja Zinātniskā padome.

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja zinātniskās pētniecības tematika saistīta galvenokārt ar Latvijas medicīnas un farmācijas vēstures izpēti. Galvenās muzeja pētniecības darbu tēmas atskaites periodā bija – Latvijas ārstu darbība, psihiatrijas attīstība Latvijā, Latvijas Sarkanā Krusta vēsture, Latvijas kara medicīna, Latvijas kūrortu vēsture, pediatrijas attīstība

Latvijā, lepra Latvijā, tautas dziedniecības tradīcijas, farmācijas firmu darbība 20. gadsimtā. Pētījumu rezultāti publicēti gan akadēmiskajos, gan populārzinātniskajos izdevumos.

2018. gadā sadarbībā ar Rīgas Stradiņa Universitātes Medicīnas vēstures institūtu un Rīgas Stradiņa universitāti kā brīvpieejas žurnāls interneta vidē klajā nāca “Acta Medico-Historica Rigensia”¹¹. sējums jaunā formātā, un turpmāk tas būs pieejams lielākajā brīvpieejas akadēmisko žurnālu datubāzē DOAJ (Directory of Open Acces Journals).

Zinātniskās pētniecības darbā Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs sadarbojas ar Rīgas Stradiņa universitāti un Latvijas Universitāti. Ik gadu muzejā norisinās Rīgas Stradiņa universitātes zinātniskās konferences sekcijas sēdes, kurās aktīvi piedalās arī muzeja darbinieki, prezentējot savus pētījumus.

Muzeja krājumu izmanto pētniecībai gan muzeja darbinieki, gan visdažādāko jomu esošie un topošie speciālisti. Muzeja krājums ir avots maģistru un doktoru darbu izstrādei.

5.tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā īstenotā zinātniskā darbība

Gads	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā un filiālēs (Farmācijas muzejs, Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs)					
Jaunizveidotas krājuma priekšmetu zinātniskā apraksta kartītes	1 667	814	1 173	1 130	1046
Papildinātas krājuma priekšmetu zinātniskā apraksta kartītes	408	36	740	148	156
Pētniecības darbā izmantoto vienību skaits	3 209	4 423	78	14 363	2316
Ekspozīciju un izstāžu tematisko plānu skaits	17	24	22	17	14
Apmeklētājiem piedāvāto muzejpedagoģisko un izglītojošo programmu skaits	15	18	18	20	21
Publikāciju skaits (zinātniskās un populārzinātniskās)	44	61	63	53	29

2.2.2.Darbības virziena mērķis

Nodrošināt pētnieciskā darba kvalitāti medicīnas un farmācijas vēstures jomā, saglabāt un sniegt informāciju par medicīnas attīstības gaitu Latvijā un pasaulē

2.2.3.Darbības rezultāti

6.tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (ar filiālēm) darbības rezultāti līdz 2021.gadam

Rezultatīvais rādītājs	2019.	2020.	2021.
Jaunizveidotas krājuma priekšmetu zinātniskā apraksta kartītes	1 000	1 000	1 000
Papildinātas krājuma priekšmetu zinātniskā apraksta kartītes	200	200	200
Tematisko plānu skaits	16	17	17
Muzejpedagoģisko un izglītojošo programmu skaits	22	23	23
Publikāciju skaits(zinātniskās un populārzinātniskās)	35	40	40

2.2.4. Uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Veikt muzeja krājuma zinātnisko izpēti izstāžu tematisko plānu, zinātnisko publikāciju un monogrāfiju izstrādei;
- Izstrādāt un ieviest jaunu ekspozīcijas „Medicīnas pirmsākumi un tautas dziedniecība”, „Seno laiku medicīna” un “Latvijas medicīnas vēsture” zinātnisko koncepciju un tematisko plānu;
- Sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitātes Medicīnas vēstures institūtu turpināt veidot brīvpiecejas žurnālu “*Acta Medico-Historica Rigensia*”;
- Līdztekus esošo muzejpedagoģisko programmu satura pilnveidošanai, izstrādāt jaunas muzejpedagoģijas vai izglītojošās programmas.

Iesaistītās iestādes: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, filiāle „Farmācijas muzejs”, filiāle „Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs”, Rīgas Stradiņa Universitātes Medicīnas vēstures institūts, Rīgas Stradiņa Universitāte.

2.3. Darbības virziens Nr.3: Muzeja krājuma un pētniecības darba rezultātu pieejamības nodrošināšana, veidojot pastāvīgās ekspozīcijas un izstādes

2.3.1. Esošās situācijas apraksts

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājums tiek eksponēts patstāvīgajās ekspozīcijās un izstādēs muzejā, izmantots pētniecības darbā, monogrāfiju izstrādei, dažādu medicīnas iestāžu jubilejas izdevumu sagatavošanai un izstāžu iekārtošanai ārpus muzeja, kā arī dokumentālo un mākslas filmu uzņemšanai. Ar neeksponētajiem krājuma materiāliem interesenti var iepazīties muzeja krātuvēs krājuma speciālistu uzraudzībā.

No 2007.gada muzeja krājuma darbinieki ievada informāciju par krājuma priekšmetiem Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogā, kas ir speciāli Latvijas muzejiem izveidota digitāla platforma, ar kuras palīdzību tiek veicināta sabiedrības interese par kultūras mantojumu. Līdz 2019. gada sākumam Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogā ievadītās informācijas apjoms bija 7,8% no muzeja krājuma vienību kopskaita. Zemais ievades rādītājs radies gan cilvēkresursu trūkuma, gan tehniskā nodrošinājuma dēļ.

Sadarbojoties muzeja krājuma speciālistiem un Komunikāciju un izdevumu nodaļas darbiniekiem, tiek veidota digitāla fotogrāfiju, mākslas, dokumentu un lietisko priekšmetu attēlu datubāze, kas ievērojami atvieglo šo materiālu izmantošanu pētniecībai, eksponēšanai un publicēšanai.

Ekskursijas krājuma telpās netiek piedāvātas krājuma telpu šaurības dēļ. Apmeklētājiem ir pieejamas apskatei trīs atklātā krājuma telpas (811 eksponētas vienības).

Visas pastāvīgās ekspozīcijas tiek uzturētas un papildinātas ar jauniegūtiem eksponātiem. Ekspozīcijā ir saglabātas diorāmas, pie kuru tapšanas piedalījies profesors Pauls Stradiņš.

Pārskata periodā būtiski papildināta ir Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja ekspozīcija: “Medicīnas pirmsākumi un tautas dziedniecība”, saturiski un mākslinieciski atjaunotas Renesanses laika medicīnas ekspozīcija un 19.-20. gadsimta ķirurģijas ekspozīcija, kā arī Farmācijas muzejā iekārtota ekspozīcija “Aptiekāra pagraba noslēpumi”.

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājumu pieejamība

Gads	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Eksponēto vienību skaits	11 214	9 471	10 019	10 114	9 064
Deponēto krājuma vienību skaits	1 126	1 225	1 445	2 434	809
Skenēto un fotografēto vienību skaits	565	201	73	14 128	2361
Nacionālā krājumu kopkatalogā ievadīto krājuma vienību skaits	1 075	908	1 357	1 320	4025

Muzeja krājuma materiāli tiek izmantoti krājuma kolekciju un tematisko (komplekso) izstāžu iekārtošanai gan muzejā, gan ārpus tā. Muzeja izstāžu zālēs tiek eksponētas arī viesizstādes. Muzeja Zinātniskā padome izskata citu organizāciju un privātpersonu piedāvātos izstāžu koncepcijas plānus, kas atbilst muzeja profilam. Vidējais izstāžu eksponēšanas laiks – 3 līdz 4 mēneši.

Pārskata periodā Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs piedāvāja eksponēšanai šādas ceļojošas izstādes: „Atkarības”, „Garīgā veselība”, „Medicīnas vizualizācija, Skaistums nāk no iekšām”, „100 mirkli Latvijas medicīnā. 1918-2018.”. Kā arī Latvijas muzejos iekārtotas izstādes par kara medicīnas tēmu, ebreju ārstu likteņiem un sadarbībā ar Latvijas Sarkanā Krustu – izstādes par Latvijas Sarkanā Krusta darbību.

Visvairāk muzejā apmeklētās izstādes bija “Dzintars: Mīti un zinātne” (12 630 apmeklētāji, 2014.gadā), “Anatoms. Cilvēka ķermeņa fabrika” (12 826 apmeklētāji, 2015.gadā), “Danse Macabre” (11 463 apmeklētāji, 2016.gadā), “Artūrs Žmijevskis. Neredzamās zonas” (4 277 apmeklētāji, 2017.gadā), “Ar Dieva zīmi plaukstā” J. Anmaņa personalizstāde (8 085 apmeklētāji, 2018. gadā).

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (tai skatā filiālēs) eksponētās izstādes un muzeja pieejamība apmeklētājiem

Gads	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Eksponēto izstāžu skaits muzejā un tā filiālēs (Farmācijas muzejs un Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs)	21	21	17	18	16
Izstāžu skaits ārpus muzeja un tā filiālēm	7	11	12	12	6
Ārpus muzeja eksponēto izstāžu eksponēšanas vietu skaits	13	13	14	13	12
Ekspozīcijas atvērtas apmeklētājiem:	dienas/ stundas gadā	dienas/ stundas gadā	dienas/ stundas gadā	dienas/ stundas gadā	dienas/ stundas gadā
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā	249/1598	250/1608	253/1618	291/1783	310/1921
Farmācijas muzejā	252/1865	251/1857	255/1881	296/2125	306/2161
Profesora Aleksandra Bieziņa muzejā	237/1518	247/1482	250/1495	251/1506	251/1501

Muzejs piedalās gan starptautiskās, gan vietējā mēroga akcijās („Muzeju nakts”, „Baltā nakts”, „Zinātnieku nakts”, „Staro Rīga”, u.c.), pasākumos („AIDS diena”, „Zinību diena”, u.c.), medicīnas iestāžu, Rīgas Stradiņa universitātes un sabiedrisko organizāciju rīkotajās konferencēs un semināros, kā rezultātā palielinājās muzeja apmeklētāju skaits.

9.tabula

Apmeklētāju skaits Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā un filiālēs

Apmeklētāju skaits	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā	40 239	40 493	39 660	40 248	40 789
Farmācijas muzejā	21 423	21 214	20 683	20 409	30 939
Profesora Aleksandra Bieziņa muzejā	1 830	1 923	1 811	1 690	1 542
Kopā	63 492	63 630	62 154	62 951	73 270

Muzejs darbojas strauji pieaugošas konkurences apstākļos. Lielais pasākumu skaits kultūras, izklaides un izglītošanās jomā izvirza muzeja darbiniekiem augstas profesionālo zināšanu prasības un radošu pieeju darbam. Apmeklētāju skaita uzturēšanai īpaši nozīmīgs ir kļuvis sabiedrisko attiecību darbs un muzeja interneta mājaslapā ievietotās informācijas kvalitāte par muzeja aktualitātēm. Muzeja mājaslapa papildināta ar jaunām sadaļām – “Muzejs blogo” (ievietoti muzeja darbinieku raksti par medicīnas vēstures tēmām), virtuālo tūri un fotogaleriju. Latvijas valsts simtgadei veltītās programmas ietvaros realizēts projekts- virtuālā enciklopēdija “100 nozīmīgas personības Latvijas medicīnas vēsturē”.

2.3.2. Darbības virziena mērķis

Nodrošināt saturiski kvalitatīvu un zinātniski pamatotu, Latvijas sabiedrībai, nozares speciālistiem un ārvalstu tūristiem saistošu ekspozīciju un izstāžu iekārtošanu. Veidot sabiedrībā izpratni par muzejā saglabāto vēsturisko priekšmetu vērtību un nozīmīgumu valsts un sabiedrības attīstībā.

2.3.3. Darbības rezultāti

10.tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (ar filiālēm) darbības rezultāti līdz 2021.gadam

Rezultatīvais rādītājs	2019.	2020.	2021.
Eksponēto izstāžu skaits	21	21	21
Nacionālā krājumu kopkatalogā ievadīto krājuma vienību skaits	8500	8500	8500

2.3.4. Uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Iekārtot šādas jaunas ekspozīcijas Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā:
 - “Medicīnas pirmsākumi un tautas dziedniecība”;
 - “Seno laiku medicīna”
 - “Latvijas medicīnas vēsture”
- Saturiski, informatīvi un tehniski pilnveidot esošās ekspozīcijas;
- Muzeja apmeklētājiem saistošu tematisku izstāžu un pasākumu organizēšana;
- Iekārtot izstādes ESF projekta Nr.9.2.4.1 ietvaros:

- ceļojošo izstādi par alkohola atkarību (2020.gadā);
- izstāde par kaulu veselību (2021. gadā);
- Aktivizēt datu ievadīšanu Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogā, piedaloties ERAF projektā “Kultūras mantojuma satura digitalizācija”.

Iesaistītās iestādes: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, filiāle „Farmācijas muzejs”, filiāle „Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs”, Kultūras informācijas sistēmu centrs, Latvijas Sarkanais Krusts, Rīgas Stradiņa universitāte.

2.4. Darbības virziens Nr.4: Sabiedrības izglītošana slimību profilakses, veselības aprūpes un farmācijas jomā un veselīga dzīvesveida popularizēšana

2.4.1. Esošās situācijas apraksts

Izglītojošo izstāžu, muzejpedagoģisko programmu un pasākumu plānošana notiek atbilstoši Veselības ministrijas noteiktajām prioritārajām veselības jomām, sadarbojoties ar Veselības ministrijas padotības iestādēm.

Muzejs nodrošina gidu pakalpojumus latviešu, angļu un krievu valodā. Organizētās grupās muzeju galvenokārt apmeklē skolēni un studenti, kā arī medicīnas profila starptautisku pasākumu dalībnieki.

Muzejpedagoģiskās programmas izstrādātas visām skolēnu vecuma grupām par aktuāliem sabiedrības veselības jautājumiem, akcentējot, ka veselība ir viena no cilvēka pamatvērtībām.

Sākumskolas vecuma bērniem tiek piedāvātas programmas par ķermeņa stāju, fizisko aktivitāšu nozīmi un redzes saudzēšanas pasākumiem. Pamatskolas un vidusskolas vecuma bērni tiek mudināti aizdomāties par veselīgu uzturu, atkarību izraisošo vielu lietošanas riskiem, seksuālo un reproduktīvo veselību, personīgās higiēnas nozīmi, ķermeņa funkciju izpratnes veicināšanu.

2017. gadā muzejs iesaistījās ESF projektā Nr.9.2.4.1 un skolēniem tika piedāvātas divu muzejpedagoģisko programmu bezmaksas nodarbības: “Alkohola ietekme uz nenobriedušu organismu” (Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā) un “Tavs veselīgais uzturs” (Farmācijas muzejā), kā arī izveidota izglītojoša ceļojošā izstāde “Garīgā veselība” un izstāde muzejā “Depresija: no pagātnes līdz mūsdienām”. 2018.gadā muzejā iekārtota seksuālai un reproduktīvai veselībai veltīta izstāde un izveidota arī šai tēmai veltīta muzejpedagoģiskā programma.

Skolu audzēkņu vidū visvairāk pieprasītas bija Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja programmas par atkarībām un mugurkaula traumu un deformāciju novēršanu, kā arī Farmācijas muzeja piedāvātās muzejpedagoģiskās programmas par farmācijas attīstības vēsturi, kas pasniegtas interaktīvā formā.

Jau vairāku gadu garumā muzejam ir izveidojusies sadarbība ar Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta mākslinieciskās jaunrades centru "Praktiskās estētikas skola" un šīs sadarbības ietvaros bērniem tiek rīkotas informatīvas lekcijas par cilvēka veselību kopumā, kā arī bērnu darbu izstāde muzejā par kādu no izvēlētajām tēmām, kas saistīta ar veselīga dzīvesveida paradumiem.

Ģimenes ar bērniem izmanto dzimšanas dienu svinību iespējas muzejā, kuru norise un programma tiek iepriekš individuāli saskaņota ar vecākiem.

Ārvalstu tūristu grupas, it īpaši no Krievijas un Lietuvas, aktīvi izmantoja muzeja filiāles “Farmācijas muzejs” piedāvāto kultūrizglītojošo programmu „Balzams kā sens ārstniecības līdzeklis”.

Muzejā notiek izcilu mediķu un farmaceitu un medicīnas iestāžu atcerei veltīti pasākumi, kā arī, sadarbojoties ar medicīnas iestādēm un sabiedriskajām organizācijām rīkoti tematiski pasākumi.

Muzeja ekspozīcijas tiek izmantotas Rīgas Stradiņa universitātes, Latvijas Universitātes un medicīnas koledžu studentu apmācībām.

Līdz 2017. gadam Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā muzejpedagoģisko programmu norisei tika izmatota muzeja konferenču zāle, kura bieži vien nebija pieejama pasākumu vai studentu lekciju laikā, tāpēc muzejpedagoģisko nodarbību vajadzībām pielāgota izstāžu zāle, kurā eksponēta pastāvīgā izstāde “Corpora nova” (Izpēti sevi).

11.tabula

Tematisko pasākumu skaits Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā (tai skatā filiālēs)

Gads	2014.	2015.	2016.	2016.	2017.
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā	17	22	20	19	19
Farmācijas muzejā	15	11	9	10	10
Jēkaba Prīmaņa Anatomijas muzejā	1	1	0	0	-
Profesora Aleksandra Bieziņa muzejā	5	5	5	5	5
Kopā	38	39	34	34	34

12.tabula

Ekskursiju un muzejpedagoģisko programmu skaits Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā (tai skatā filiālēs)

Gads	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ekskursiju skaits	1084	918	891	983	952
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā	466	404	466	642	639
Farmācijas muzejā	297	223	192	253	260
Jēkaba Prīmaņa Anatomijas muzejā	268	228	177	16	-
Profesora Aleksandra Bieziņa muzejā	73	63	56	72	53
Muzejpedagoģisko un izglītojošo programmu skaits (tai skaitā filiālēs)	20	25	23	20	21
Muzejpedagoģisko un izglītojošo programmu nodarbību skaits	584	514	538	446	573
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā	103	97	184	200	286
Farmācijas muzejā	258	244	204	223	283
Jēkaba Prīmaņa Anatomijas muzejā	208	168	143	15	-
Profesora Aleksandra Bieziņa muzejā	15	5	7	8	4

2.4.2. Darbības virziena mērķis

Nodrošināt daudzveidīgu, saistošu un lietderīgu zināšanu sniegšanu iedzīvotājiem, izglītotas un veselīgas sabiedrības veidošanai, īstenojot muzejpedagoģiskās un izglītojošās programmas, lekcijas, pasākumus.

2.4.3. Darbības rezultāti

13.tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (tai skatā filiāļu) darbības rezultāti līdz 2021.gadam

Rezultatīvais rādītājs	2019.	2020.	2021.
Ekskursiju skaits	900	900	900
Muzejpedagoģisko un izglītojošo programmu skaits	22	22	22
Pasākumu skaits	35	35	35

2.4.4. Uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- ESF projekta Nr.9.2.4.1 ietvaros realizēt muzejpedagoģiskās programmas;
- Nodrošināt izglītošanās iespējas slimību profilakses jomā, fizisko aktivitāšu un veselīga uztura popularizēšanu visām muzeja apmeklētāju vecuma grupām;
- Sadarbojoties ar mediķu profesionālajām organizācijām un nevalstiskajām organizācijām, piedāvāt iedzīvotājiem tematiskus pasākumus par aktuāliem veselības aprūpes jautājumiem (kaulu veselība, cukura diabēts u.c.).

Iesaistītās iestādes: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, filiāle „Farmācijas muzejs”, filiāle „Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs”, Veselības ministrija, Slimību profilakses un kontroles centrs, Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments.

2.5. Darbības virziens Nr.5: Valsts starptautisko sakaru un sadarbības veicināšana veselības aprūpes jomā

2.5.1. Esošās situācijas apraksts:

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs ir Eiropas Medicīnas zinātņu vēstures muzeju asociācijas biedrs, muzeja pārstāvji darbojas Starptautiskajā Medicīnas vēstures biedrībā. Muzejs ilgtermiņā sadarbojas ar Latviešu ārstu un zobārstu apvienību, kas apvieno ārzemēs dzīvojošos un strādājošos latviešu ārstus. Lieliska sadarbība ir izveidojusies ar Kauņas Medicīnas un farmācijas muzeju, Eiropas vēstures muzeju, Kaļiņingradas apgabala Dzintara muzeju.

2014.gadā muzejs ir sadarbojies ar Basilikatas reģiona Polikoro arheoloģijas muzeju Itālijā, Palangas Dzintara muzeju un Kaļiņingradas apgabala Dzintara muzeju, iekārtojot „Rīga - 2014. gada Eiropas kultūras galvaspilsēta” pasākumu programmā iekļauto izstādi “Dzintars. Mīti un zinātne”, kā arī organizējot starptautisku zinātnisko konferenci “Dzintars. Mīti un zinātne” un sadarbojoties ar starptautisko asociāciju “Biological and Medical Art in Belgium – BIOMAB” un Beļģijas vēstniecību Latvijā, iekārtota izstāde “Fabrica Vitae”.

2015.gadā muzejs piedalījās Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē Veselības ministrijas organizēto neformālo pasākumu norisē, nodrošinot kultūras izklaidējošo programmu.

2016. gadā sadarbībā ar Ungārijas vēstniecību Latvijā muzejā iekārtota izstāde “Ignacs Zemmelveiss. Sievieti sargājot”, bet sadarbībā ar Roche vēsturisko kolekciju un arhīvu iekārtota izstāde “Danse Macabre”.

2017. gadā muzejā iekārtota starptautiska izstāde “Artūrs Žmijevskis. Neredzamās zonas”, Latviešu ārstu un zobārstu apvienības 70 gadu jubilejai veltīta izstāde un sadarbībā ar Tartu universitātes muzeju eksponēta izstāde “Galva: pasaule uz taviem pleciem”. Muzeja krājuma priekšmeti tika deponēti ilgstošai eksponēšanai Eiropas vēstures muzejam Briselē.

2018. gadā sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitāti un Latvijas Mākslas akadēmiju tika organizēta starptautiska medicīnas mākslas un dizaina darbnīca “Anatomy and beyond” (Anatomija un ārpus tās), kuras laikā notika lekcijas un projektā iesaistīto Latvijas Mākslas akadēmijas studentu darbu izstāde. Farmācijas muzejā organizēta starptautiska zinātniskā konference “Farmācijas muzejam – 30”.

Muzejs jau vairāku gadu garumā sadarbojas ar Maskavas Valsts stomatoloģijas universitātes muzeju informācijas apmaiņas un studentu apmācības jomā. Ik gadu studentiem tiek rīkotas izglītojošas ekskursijas iepazīstinot gan ar muzeja ekspozīciju, gan ar krājumu. Studentu apmaiņas programmas “Erasmus +” ietvaros vairāki medicīnas studenti no dažādām Eiropas valstīm ir izstrādājuši zinātniskos darbus medicīnas vēsturē, saņemot konsultācijas no muzeja speciālistiem, kā arī izmantojot muzeja krājumu.

Muzeja telpas tiek izmantotas starptautisku medicīnas nozares konferenču un simpoziju norisei. Muzeja ekspozīcijas apmeklē Veselības ministrijas un citu institūciju ārvalstu sadarbības partneri un delegācijas, un medicīnas nozaru studentu grupas, bet muzeja krājuma priekšmetus pētniecības darbam izmanto arī ārzemju speciālisti.

2.5.2. Darbības virziena mērķis

Piedalīties valsts tēla un atpazīstamības veidošanā un starptautiskas sadarbības veicināšanā veselības aprūpes jomā.

2.5.3. Darbības rezultāti

14.tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (ar filiālēm) darbības rezultāti līdz 2021.gadam

Rezultatīvais rādītājs	2019.	2020.	2021.
Starptautisko izstāžu skaits	1	1	1
Starptautisko pasākumu skaits	1	2	1

2.5.4. Uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Sadarbībā ar Latviešu ārstu un zobārstu apvienību papildināt muzeja krājumu ar materiāliem par latviešu ārstu darbību ārvalstīs;
- Piedalīties Starptautiskā Medicīnas vēstures kongresa organizēšanā Rīgā 2020. gadā ;
- Turpināt sadarbību ar ārvalstu medicīnas profila augstskolām studentu apmācības jomā.
- Izmantot ārzemju sadarbības partneru pieredzi un iesaistīties starptautiskos medicīnas vēstures izpētes projektos.

Iesaistītās iestādes: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, filiāle „Farmācijas muzejs”, filiāle „Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs”, Veselības ministrija.

2.6. Darbības virziens Nr.6: Muzeja darbības nodrošināšana un infrastruktūras uzturēšana

2.6.1. Esošās situācijas apraksts

Neskatoties uz to, ka muzejs ir darbojies izaugsmei nepietiekamu finanšu ietvaros un pieaugošas konkurences apstākļos, sasniegtie darbības rādītāji ir stabili un muzeja pašu ieņēmumi ir būtiski palielinājušies.

Muzejs un tā filiāles izvietotas trīs ēkās:

- Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs – 3220,9m² (teritorija 2490 m²)
- Farmācijas muzejs – 653 m² (teritorija 505 m²)
- Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs – 222,1 m² (teritorija – 1,6 ha).

Darba intensificēšanas un pieejamības uzlabošanas nolūkā 2017.gadā tika nodrošināta muzeja un filiāļu pieejamība apmeklētājiem sešas dienas nedēļā, pilnveidota muzeja interneta mājaslapa, grāmatvedības uzskaites sistēma – *Horizon*. No 2019.gada aprīļa centralizēta elektroniska lietvedības sistēma – *NAMEJS*.

Pārskata periodā muzeja darbības pārbaudi veica gan Veselības ministrijas auditori, gan Valsts kontrole. Pārbaužu rezultātā netika atklāti būtiski trūkumi auditējamās sistēmās, ieteiktie pasākumi trūkumu novēršanai tika veikti.

15.tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (tai skatā filiālēs) darbības nodrošināšanas rādītāji

Gads	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ieņēmumi kopā (EUR)*	799 335	707 648	733 153	781 340	832154
tai skaitā: valsts pamatbudžeta dotācija	704 945	635 733	656 738	687 854	730 056
pašu ieņēmumi no maksas pakalpojumiem	61 915	71 915	68 915	74 690	83 982
transferti	32 475		7 500	18 796	18 116
Izdevumi kopā (EUR)*	813 864	715 719	733 257	781 340	828 993
tai skaitā: atlīdzība (1000 kods)	579 716	572 623	580 988	611 060	651 089
tai skaitā atalgojums (1100 kods)	468 722	463 057	469 826	494 463	520 590
Preces un pakalpojumi (2000 kods)	202 884	128 867	138 040	150 751	148 675
kapitālie izdevumi (5000 kods)		30 664	14 229	14 229	29 229
Finansiālā bilance*		-14 529	-8 071	-104	-3 161
Finansēšana		14 529	8 071	104	3 161
Maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu naudas līdzekļu atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)		14 529	8 071	104	3 161

*Atbilstoši likumam par valsts budžetu kārtējam gadam un papildus piešķirumiem gada ietvaros.

Muzejs sniedz maksas pakalpojumus atbilstoši maksas pakalpojumu cenrādī⁴. Ieņēmumu apjomu par maksas pakalpojumiem nosaka ne tikai muzeja piedāvāto pakalpojumu aktualitāte sabiedrībai, bet arī no muzeja darbības neatkarīgi faktori, piemēram, ģeopolitiskā situācija un tūristu plūsma.

Finansiālo iespēju robežās iegādāts papildu krājuma aprīkojums plakātu kolekcijas glabāšanai, mitruma atsūcēji, baktericīdā lampa un saldētava, kā arī bezskābes papīra aplokšnes un bezskābes kartona kārbas fotogrāfiju, dokumentu un tekstiliju glabāšanai.

Veikti divu ekspozīciju telpu, atklātā krājuma telpu un izstāžu zāles kosmētiskie remontu un apgaismojuma sistēmu nomaiņa, izgatavotas jaunas eksponātu vitrīnas. Vairākkārt tika veikti remontdarbi avārijas situāciju novēršanai ūdensvada bojājumu un jumta bojājumu gadījumos.

Muzeja filiālē „Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs” nomainīti vairāki logi un balkona durvis, kā arī veikts jumta remonts. Farmācijas muzeja ēkā veikts daļējs ēkas fasādes remonts un grīdas seguma atjaunošanas darbi ekspozīciju telpās, apsardzes signalizācijas.

Muzeja ēku apsaimniekošanu veic VAS “Valsts nekustamie īpašumi”. Darbu izpildes termiņi un to kvalitāte ne vienmēr ir bijusi apmierinoša. Muzeja filiālē “Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs” ēkas un teritorijas apsaimniekošanu veic muzeja darbinieki.

Muzejam ir izdevies piesaistīt papildus līdzekļus ziedojumu veidā atsevišķu projektu realizēšanai. Papildus iegūtais finansējums tika izmantots starptautiskās akcijas „Zinātnieku nakts” norises nodrošināšanai, izstāžu iekārtošanai, krājuma priekšmeta restaurācijai un tematisku pasākumu organizēšanai.

16.tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (ar filiālēm) piesaistītie papildus finanšu līdzekļi

Gads	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Piesaistītie finanšu līdzekļi (gan ziedojumi, gan projektos iegūtie līdzekļi) (EUR)	5 100	11 625	11 436	10 695	6 880

Nemot vērā sabiedrības pieaugošās prasības muzeja pakalpojumu jomā, aizvien lielāku nozīmi iegūst augsti kvalificētu muzeja speciālistu ieguldītais darbs muzeja piedāvājuma veidošanā. Finansiālo iespēju robežās muzejs ir atbalstījis muzeja darbinieku profesionālo zināšanu iegūšanu, studējot augstskolās, piedaloties kursos, semināros, konferencēs un kongresos.

Muzeja darbā veiktas izmaiņas, kuru rezultātā ir izdevies palielināt muzeja pašu ieņēmumu apjomu. Tomēr, darbojoties pilsētvidē ar plašu kultūras pasākumu piedāvājumu, būtu nepieciešams piesaistīt darbam muzejā atbilstošu speciālistu un izstrādāt mārketinga politiku.

2.6.2. Darbības virziena mērķis

Ar esošajiem finanšu resursiem nodrošināt visu muzeja pamatfunkciju izpildi, uzturēt muzeja būves, iekārtas un sistēmas un, piesaistot papildus finansējumu, nodrošināt muzeja izaugsmes iespējas.

⁴ Ministru kabineta 2017.gada 8.augusta noteikumi Nr. 448 “Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja maksas pakalpojumu cenrādīs”.

2.6.3. Darbības rezultāti

17. tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (ar filiālēm) darbības rādītāji

Rezultatīvais rādītājs	2019.	2020.	2021.
Amata slodžu skaits	72	71	71
Muzeja ieņēmumi no maksas pakalpojumiem (EUR)	80 821	80 821	80 821

2.6.4. Uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Lai nodrošinātu iespēju iekārtot un modernizēt muzeja ekspozīcijas, izstādes un organizēt izglītojošos pasākumus, piesaistīt finansējumu ziedojumu veidā no privātpersonām, kā arī piedalīties projektu konkursos (piemēram, Valsts kultūrkapitāla fonda) un sadarboties ar iespējamajiem sponsoriem;
- Izstrādāt mārketinga politiku.

Iesaistītās iestādes: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, filiāle „Farmācijas muzejs”, filiāle „Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs”, Veselības ministrija, VAS “Valsts nekustamie īpašumi”.

2.7. Darbības virziens Nr.7: Personālvadība

2.7.1. Esošās situācijas apraksts:

Paula Stradiņa medicīnas vēstures muzejā kopā ar tā filiālēm (Farmācijas muzejs un Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs) ir 88 amata vietas (72 slodzes), no kurām Paula Stradiņa medicīnas vēstures muzejā ir 71 amata vieta (56,75 slodzes), bet teritoriālajās struktūrvienībās Farmācijas muzejā – 13 amata vietas (11,5 slodzes) un Profesora Aleksandra Bieziņa muzejā – 4 amata vietas (3,75 slodzes). Muzeja speciālisti ir nodarbināti 42 amata vietās, bet 46 amata vietas ir atbalsta funkciju veicējiem un eksponātu uzraugiem.

2017.gadā muzeja filiāle “Jēkaba Prīmaņa Anatomijas muzejs” tika nodota Rīgas Stradiņa universitātei un likvidētas muzeja vadītāja un speciālistu štata vietas, bet garderobista 0,5 slodzes tika pārceltas un pārveidotas par eksponātu uzrauga štata vietu Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā, jo mainījās muzeja darba laiks (muzejs kļuva atvērts apmeklētājiem 6 dienas nedēļā) un, lai ievērotu darba likumdošanas normas, bija jāpalielina eksponātu uzraugu skaits.

2018. gadā tika likvidēta viena amata vieta – personāla vadītājs. Personāla vadības funkcijas tika centralizētas; tās pārņēma Veselības ministrijas Personāla un dokumentu pārvaldības departaments

18. tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (tai skatā filiālēs Farmācijas muzejs un Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs) amata vietu skaits un vidējais atalgojums

Gads	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Amata vietu skaits	92	92	92	90	87
Vidējais mēneša atalgojums uz vienu amata vietu (EUR)	442	442	442	442	471

Tāpat kā citās nozarēs arī muzejā ir aktuālas ar darbaspēku saistītās problēmas. Lai gan pēdējos gados muzeja darbinieku atalgojums ir nedaudz palielinājies, tomēr vidēja darba alga muzejā atpaliek no vidējās darba algas tautsaimniecībā, kā arī citos muzejos. Kadru mainība ir palielinājusies, par galveno iemeslu minot salīdzinoši zemo atalgojumu, kā arī summēto darba laiku un slīdošo darba grafiku eksponātu uzraugiem.

Darbā ar personālu notiek regulāras kolektīva informatīvās sanāksmes; ieviesta elektroniskā darba novērtēšanas sistēma NEVIS.

Muzeja darbinieki regulāri piedalās kvalifikācijas pilnveidošanas pasākumos, apmeklējot Latvijas Muzeju biedrības un Valsts administrācijas skolas rīkotos seminārus un apmācību kursus.

2.7.2. Darbības virziena mērķis

Līdzšinējie rezultāti norāda uz prioritārajām iespējamo uzlabojumu jomām, kuras ir tiešā personāla vadības pārraudzībā. Tādēļ turpmākajam periodam ir izvirzīti šādi mērķi augstāk aprakstīto problēmu risināšanai:

- Veidot darbiniekiem saprotamus personāla vadības procesus;
- Pilnveidot visu līmeņu vadītāju prasmes;
- Pilnveidot darbinieku motivēšanas sistēmu.

Sasniedzamie mērķi:

- Stiprināt vadītāju lomu un iekšējo disciplīnu;
- Sekmēt kvalificētu, motivētu speciālistu piesaisti muzejam;
- Uzlabot iekšējo komunikāciju un sadarbību muzejā.

Uzdevumi mērķa sasniegšanai

Uzdevumi	Termiņš	Atbildīgais
2.7.2.1. Izstrādāt personālvadības rokasgrāmatu, iekļaujot tajā sadaļas par: <ul style="list-style-type: none"> - darbinieku atlases un karjeras vadības kārtību; - jaunu darbinieku ievadīšanu darbā; - atvaļinājumu piešķiršanas kārtību; - NEVIS sistēmas lietojumu; - atlīdzības sistēmas piemērošanu; - apmācību nosacījumi un iespējas; - darba attiecību izbeigšana. 	2020.g. 2019.g. 2020.-2021.g. 2020.-2021.g. 2020.g. 2020.-2021.g. 2019.-2021.g.	VM PDPD, Administrācija
2.7.2.2. Organizēt visu struktūrvienību vadītāju sanāksmi vismaz reizi ceturksnī par aktualitātēm personālvadībā	Katru gadu, 1 reizi ceturksnī	VM PDPD

2.7.3. Darbības rezultāti

19. tabula

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja (tai skatā filiālēs Farmācijas muzejs un Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs) amata vietu skaits

Gads	2019.	2020.	2021.
Amata vietu skaits	87	86	86

2.7.4. Uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Piesaistīt un apmācīt jaunus perspektīvus darbiniekus;
- Attīstīt personāla darbību, veicot kompetenču pilnveidošanu un motivācijas paaugstināšanu.

Iesaistītās iestādes: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, filiāle „Farmācijas muzejs”, filiāle „Profesora Aleksandra Bieziņa muzejs”, Veselības ministrija.

3. Muzeja iekšējās un ārējās darbības vides faktoru SVID analīze

Muzeja stiprās puses	Muzeja vājās puses
<ol style="list-style-type: none">1. Medicīnas vēstures muzejs ir vienīgais šāda profila muzejs Latvijā un lielākais Austrumeiropā.2. Izdevīga atrašanās vieta – pilsētas centrs, tuvumā satiksmes līdzekļu pieturas vietas un tūrisma objekti.3. Muzeja krājumā (vairāk kā 200 tūkst. vienības) ir uzkrāta bagāta un daudzveidīga informācija par nozares attīstību, kas tiek izmantota vispusīgam izglītības procesam.4. Plašs muzejpedagoģisko programmu piedāvājums skolēniem.5. Muzejs apmeklētājiem pieejams 6 dienas nedēļā, ceturtdienās pagarinātais darba laiks līdz 19.00.6. Muzejs apmeklētājiem pieejams bez maksas dažādu akciju norīšu laikā.7. ESF projekta Nr.9.2.4.1 ietvaros apmeklētājiem tiek piedāvātas bezmaksas izstādes.	<ol style="list-style-type: none">1. Vēsturiskais ēkas statuss apgrūtina nodrošināt vides pieejamības prasības.2. Telpu plānojums liedz iespēju ieviest papildus servisa elementus (kafejnīcas ierīkošana, suvenīru veikaliņš, papildus tualetes).3. Ierobežotas finansiālās iespējas kavē eksponātu iegādi, kas būtu nepieciešami kolekcijas un ekspozīcijas papildināšanai.4. Trūkst krājuma telpu lielizmēra priekšmetu glabāšanai.5. Netiek izmantotas visas iespējas muzeja piedāvājuma popularizēšanai un apmeklētāju piesaistei.6. Zemais darbinieku atalgojums nav konkurētspējīgs darba tirgū.
Ārējās iespējas	Ārējie draudi
<ol style="list-style-type: none">1. Piedalīties projektos, kas veicinātu muzeja atpazīstamību.2. Paplašināt starptautiskos sakarus ar līdzīga profila muzejiem ārzemēs.3. Veicināt mūsdienīgu tehnoloģiju izmantošanu muzeja darbā.4. Iesaistīt darbā brīvprātīgos (pasākumu norisē).5. Muzeja personāla pastāvīga kvalifikācijas celšana.6. Piesaistīt finansējumu ziedojumu veidā no privātpersonām eksponātu iegādei.7. Attīstīt sadarbību ar farmācijas firmām un vadošajām medicīnas iestādēm Latvijā.	<ol style="list-style-type: none">1. Finansējuma nepietiekamība.2. Tehnoloģiju trūkums – apmeklētāji vēlas daudz vairāk interaktīvu instalāciju.3. Likumdošana – nemitīgi pieaugošās darba apjoma prasības un nepietiekoša darbinieku kapacitāte.4. Apkārtnes muzeju straujāka infrastruktūras un konkurētspējas paaugstināšanās.

Secinājumi

Izvērtējot muzeja stiprās un vājās puses tika noteikti iespējamie risinājumi un nepieciešamie uzlabojumi.

Medicīnas muzejam ir bagāts krājums, kas katru gadu tiek papildināts atbilstoši muzeja misijai un izstrādātajai krājuma politikai un finansiālajām iespējām. Krājuma telpās, kur tiek glabātas mēbeles un lielizmēra medicīniskā aparatūra jāuzlabo glabāšanas apstākļi. Lai arī turpmāk nodrošinātu medicīnas vēstures liecību saglabāšanu, ir nepieciešams optimizēt jau esošajā krātuvē priekšmetu izvietojumu, kā arī meklēt jaunas krājuma telpas, kas būtu paredzētas lielizmēra priekšmetu glabāšanai.

Valsts budžeta finansējums nodrošina muzeja uzturēšanas izdevumus, bet nav pietiekams muzeja attīstībai un modernizācijai strauji augošas konkurences apstākļos, bez ievērojamiem ieguldījumiem muzeja ēku rekonstrukcijā un remontos, nav iespējams nodrošināt atbilstošu kultūrvidi un paaugstināt pieejamības līmeni vairākām apmeklētāju grupām – cilvēkiem ar kustību traucējumiem, ģimenēm ar zīdaiņiem, kā arī iekārtot apmeklētāju pieprasīto kafejnīcu un muzeja suvenīru veikaliņu.

Papildu finansējuma gūšanai jāveic pasākumi muzeja pašu ieņēmumu palielināšanai un aktīvākai finansējuma piesaistei piedaloties projektu konkursos un sadarbojoties ar iespējamiem sponsoriem.

Muzejā ir stabils speciālistu skaits, tomēr strauji pieaugošais darba apjoms rada cilvēkresursu kapacitātes trūkumu, ko iespējams novērst paaugstinot darbinieku kvalifikāciju un uzlabojot darba organizāciju, kā arī nodrošinot konkurētspējīgu atalgojumu. Plānošanas periodā no 2019.-2021.gadam plānots muzeja darbā piesaistīt LU Vēstures un filozofijas fakultātes studentus, piedāvājot prakses iespējas muzejā. Piesaistīt muzeja darbā brīvprātīgos, kā arī medicīnas studentus.

Plānots izvērst aktīvāku darbu ar sabiedrību (izstāžu, dažādu nodarbību, lekciju veidā), tādējādi gūstot atbalstu, popularitāti un apliecinot muzeja nozīmīgumu sabiedrības izglītošanā par dažādām ar veselību saistītām tēmām.

4. Pārraudzība un atskaitīšanās kārtība

Par muzeja stratēģiskā plāna izpildi atbild muzeja direktors. Muzeja darbības stratēģija un darbības plāni tiek vērtēti, apstiprināti un koriģēti muzeja Zinātniskās padomes sēdēs. Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja vidēja termiņa darbības stratēģija 2019.-2021.gadam apstiprināta Zinātniskās padomes sēdē 2019. gada 4.decembrī.

Muzeja darbības rādītāji tiek apkopoti reizi ceturksnī un iesniegti Veselības ministrijai. Gada sākumā tiek sagatavots pārskats par aizvadīto gadu un darbības rezultāti tiek ievadīti <https://is.kulturaskarte.lv>. Pārskats tiek publicēts muzeja mājaslapā www.mvm.lv.

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja direktora p.i.
Diāna Klešnika